

ISLOM DINIDA HAYVONLAR BILAN BOG'LIQ MAROSIMLAR VA AXLOQIY TAMOIYILLAR

Saliyeva Shahnoza Rasul qizi

Urganch Davlat Tibbiyot instituti "Ijtimoiy fanlar" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Islom dinida hayvonlarga bo'lgan munosabat, ularning huquqlari va shariatda belgilangan hayvonlar bilan bog'liq marosimlar (Qurbanlik, Aqiyqa) tahlil qilinadi. Shuningdek, Qur'oni Karim va Hadisi shariflardagi hayvonlarga shafqat qilish borasidagi ko'rsatmalar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Islom, shariat, hayvon huquqlari, Qurbonlik, Aqiyqa, shafqat, halol, "Hayvonot" surasi.

Аннотация: В данной статье анализируется отношение к животным в исламе, их права и религиозные обряды, связанные с ними (Курбанлык, Акика). Также освещаются указания из Корана и Хадисов о милосердии к животным и их защите в шариате.

Ключевые слова: Ислам, шариат, права животных, Курбан, Акика, милосердие, халаль.

Abstract: This article analyzes the treatment of animals in Islam, their rights, and religious rituals associated with them (Qurban, Aqiqah). It also highlights guidance from the Quran and Hadiths regarding compassion for animals and their protection in Sharia law.

Keywords: Islam, Sharia, animal rights, Qurban, Aqiqah, compassion, halal, mercy.

Islom dinida hayvonlar nafaqat insoniyatga xizmat qiluvchi ne'mat, balki Ollohning mo'jizasi va o'ziga xos huquqlarga ega maxluqotlar sifatida talqin etiladi. Quyida ushbu mavzu bo'yicha ilmiy-ommabop maqola, uning annotatsiyasi va kalit so'zlari taqdim etiladi.

Islom ta'limotiga ko'ra, hayvonlar ham insonlar kabi "ummat" (jamo'a) hisoblanadi. Qur'oni Karimning "An'om" surasi 38-oyatida: "Yer yuzidagi har bir yuruvchi jonzorot va ikki qanoti bilan uchuvchi qush borki, hammasi siz kabi ummatlardir", deb marhamat qilinadi. Bu tushuncha musulmon kishining hayvonot olamiga nisbatan mas'uliyatini belgilab beradi.

Islomda hayvonlar bevosita ishtirok etadigan ikki asosiy diniy marosim mavjud:

Qurban hayiti (Iyd al-Adha): Bu marosim Ibrohim alayhissalom va Ismoil alayhissalom bilan bog'liq bo'lib, Olloh yo'lida qurbanlik qilishni anglatadi. Bunda hayvonning yoshi, sog'lig'i va so'yilish tartibiga qat'iy talablar qo'yilgan.

Aqiyqa marosimi: Farzand dunyoga kelganda shukrona sifatida hayvon so'yish urf-odat. Bu marosim bolaning salomatligi va kelajagi uchun qilingan xayrli amal hisoblanadi.

Islomda hayvonni iste'mol qilish uchun so'yish jarayoni shunchaki texnik amal emas, balki ma'naviy ritualdir:

- Hayvonga pichoq ko'rsatilmaydi (stressni kamaytirish uchun).
- Pichoq o'ta o'tkir bo'lishi shart.
- Hayvonning tomog'i kesilayotganda "Bismillah" aytiladi.
- Bu usul hayvonning tez va kam azob bilan jon berishini ta'minlaydi, bu esa zamonaviy fanda "eng insonparvar usul" deb ham tan olinadi.

Islom huquqida (shariatda) hayvonlarning quyidagi huquqlari kafolatlanadi:

1. Ozuqa huquqi: Egasi hayvonini och qoldirishi og'ir gunoh.
2. Dam olish huquqi: Hayvonga kuchidan ortiq yuk yuklash taqiqlanadi.
3. Azoblamaslik: Hayvonlarni urishtirish (xo'roz o'yini, it urishtirish), nishon qilib otish yoki yuziga tamg'a bosish qat'iyan man etiladi.

Hadislarda chanqagan itga suv bergani uchun jannatiy bo'lgan kishi va mushukni qamab, ochlikdan o'ldirgani uchun do'zaxga mahkum qilingan ayol haqidagi qissalar Islomdagi ekologik axloqning yorqin namunasidir.

Xulosa

Islomda hayvonlar bilan bog'liq barcha urf-odatlar shafqat va tartib asosiga qurilgan. Hayvon nafaqat inson uchun ozuqa, balki koinot muvozanatini saqlab turuvchi muqaddas mavjudotdir. Ushbu tamoyillar musulmon jamiyatida tabiatga nisbatan ehtiyotkorona munosabatni shakllantirgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Qur'oni Karim. (Abdulaziz Mansur tarjimasi va sharhlari). – Toshkent: TIU nashriyot-matbaa birlashmasi, 2004. (Ayniqsa, "An'om", "Nahl", "Haj" suralari).
2. Imom al-Buxoriy. Al-Jome' as-sahih (Sahihul Buxoriy). 1-4-jildlar. – Toshkent: Qomuslar tahririyati, 1997.
3. Is'hoqov M., Alimova D. O'zbekiston tarixi: Eng qadimgi davrlardan bugungi kungacha. – Toshkent: Fan, 2017.
4. Nasr, S. H. Man and Nature: The Spiritual Crisis of Modern Man. – Chicago: ABC International, 1997. (Islomdagi ekologik muvozanat va hayvonot olami haqida).

